

patrná i v rozhovorech s učiteli, kteří se na rozvoji kvality výuky týmově podíleli, a tato snaha se odrážela rovněž ve sledovaných hodinách. V těchto školách bylo z rozhovorů s vedením školy i vyučujícími zřejmé, že jsou si vědomi potřeby kvalitu výuky kontinuálně zvyšovat a že se snaží hledat lepší řešení, přestože podle inspekčního sledování výuky byla úroveň vzdělávání v těchto školách celkově spíše nadprůměrná. U třetí školy, která zvyšování kvality výuky uváděla jako prioritu, byla celková úroveň kvality výuky podle sledovaných znaků spíše nižší. Ovšem vzhledem ke snaze výuku obohacovat prostřednictvím aktuálních projektů byly mezi sledovanými hodinami velké rozdíly. Zvyšování kvality výuky zde bylo prioritou vzhledem k potřebě udržet ve škole žáky z majoritní populace, a nebylo tedy primárně cíleno na sociálně znevýhodněné žáky školy.

Několik škol v rámci tematického šetření mělo velmi dobře nastavenou vzájemnou spolupráci a sdílení zkušeností mezi pedagogy. To je důležitý předpoklad pro společnou práci na zvyšování kvality výuky. Podle rozhovorů s učiteli však bylo sdílení zkušeností z velké části zaměřeno na konkrétní žáky s potřebou specifické podpory a řešení situací při práci se třídou. Je proto možné, že u škol, které z velké části vzdělávají žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, se velká část inovativního potenciálu učitelů investuje spíše do zvládnání neobvyklých situací než do zvyšování kvality výuky.

V ostatních sledovaných školách nebylo zvyšování kvality výuky uváděno jako aktuální priorita. S určitou mírou nadsázky by se dalo říci, že v těchto školách byla věnována vysoká pozornost opatřením, která by sociálně znevýhodněným žákům umožnila procházet bez velkých neúspěchů zavedenou školní výukou, nežli samotnou výuku ve škole inovovat a uzpůsobit ji potřebám žáků. V České republice je ovšem opakovaně zjišťována nižší úroveň kvality výuky na 2. stupni základních škol.⁴⁸ I v navštívených školách byla výuka na 2. stupni celkově méně pestrá a méně motivující než na 1. stupni. Žáci z vyloučeného prostředí, kteří nemají z rodiny zkušenost s tím, že se dosažení určitého vzdělání vyplácí v dalším profesním životě, nemají ve srovnání s ostatními žáky ani dostatečnou vnější motivaci pro vzdělávání, a mohou právě z tohoto důvodu ve vzdělávání selhávat.

Pro sledování kvality výuky byl pro srovnatelnost dat využit hospitační záznam⁴⁹ používaný Českou školní inspekcí v rámci běžné inspekční činnosti. Tento hospitační záznam je jedním z nástrojů určených pro hodnocení výuky podle kritérií hodnocení škol Českou školní inspekcí.⁵⁰

Pro sledované hodiny byly na základě sledovaných aspektů kvality výuky vypočteny pro účely porovnání sledovaných indikátorů kvality vyučovacích hodin indexy kvality vyučovacích hodin⁵¹. Zjištěné indexy vyučovacích hodin z hospitačních záznamů České školní inspekce potvrdily klesající tendenci kvality hodin ve vyšších ročnících, přičemž rozdíl je patrný především mezi přechodem z prvního na druhý stupeň základní školy – průměrný index sledovaných hodin škol ČR prvního stupně činil 102,4 a celková kvalita hodin byla tedy významně vyšší než na druhém stupni, kde průměrný index dosahoval hodnoty 96,6⁵².

Srovnáním sledované kvality výuky škol navštívených v rámci tematického šetření se souborem škol, které byly Českou školní inspekcí navštíveny v rámci běžné inspekční činnosti, bylo ověřeno, že výuka

⁴⁸ Podrobný rozbor rozdílů v kvalitě výuky na 1. a 2. stupni základních škol obsahuje publikace Kvalita a efektivita vzdělávací soustavy ve školním roce 2018/2019 – Výroční zpráva ČŠI ([dostupné zde](#)).

⁴⁹ Hospitační záznam je dostupný [zde](#).

⁵⁰ Oblasti sledování kvality výuky jsou společné pro všechny předměty i ročníky základní školy a dělí se do oblastí:

- ✓ pedagogové systematicky promýšlejí a připravují výuku v souladu s vědomostními, dovednostními i postojeovými cíli definovanými v kurikulárních dokumentech školy a potřebami žáků;
- ✓ pedagogové využívají široké spektrum výchovně-vzdělávacích strategií pro naplnění stanovených cílů;
- ✓ pedagogové systematicky sledují vzdělávací pokrok každého žáka a při plánování a realizaci výuky zohledňují individuální potřeby žáků;
- ✓ pedagogové se ve své práci zaměřují na sociální a osobnostní rozvoj žáků.

⁵¹ Indexy převedené na T-skór s průměrnou hodnotou 100, směrodatná odchylka 15. T-skór vypočítaný na základě všech hospitačních provedených ČŠI v základních školách ve školním roce 2019/2020. Seznam indikátorů vyučovacích hodin, které byly započteny do celkového indexu vyučovacích hodin, obsahuje příloha č. 2.

⁵² Zahrnuto bylo 9094 vyučovacích hodin v běžných třídách sledovaných v 496 základních školách. Index vyučovacích hodin byl zpracován orientačně za účelem srovnání škol v tematickém šetření. Rozdíl mezi úrovní výuky 1. a 2. stupně potvrdila i předchozí zjištění ČŠI a detailní srovnání obsahují Výroční zprávy ČŠI.